

Πρόγραμμα Σπουδών Γυμνασίου

Η ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΣΤΗ ΖΩΗ, ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΣΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ

Β' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΠΟΡΕΙΑ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ

Προτεινόμενο Υλικό

για την επεξεργασία των Θεματικών Ενοτήτων

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 3. Ποιος είναι ο άνθρωπος ; (4 δώρα)

I. «Αυτός ο κόσμος ο μικρός ο μέγας»

i. Από τον Οδυσσέα μέχρι τους υπερήρωες των σύγχρονων κόμικ

ii. Η δύναμη και η αδυναμία του σύγχρονου ανθρώπου

i. Από τον Οδυσσέα μέχρι τους υπερήρωες των σύγχρονων κόμικ

Το τέλος του ηρωισμού

Οι πύραυλοι τελειοποιούνται. Καταβροχθίζουν τις αποστάσεις, γίνονται διηπειρωτικοί, διαπλανητικοί. Πύραυλοι του πολέμου και της ειρήνης. Κάποτε ο άνθρωπος θα μπορέσει να σφηνώσει ένα πύραυλο κατάστηθα στο μεγάλο σύμπαν, ανάμεσα σε φαντασμαγορικούς αστερισμούς, που μαρμαίρουν στη παγερή μοναξιά του χάους. Θα είναι τούτο το λαμπρότερο τρόπαιο της θείας παραφροσύνης του πνεύματος. Για την ώρα, στρέφει περισσότερο την προσοχή του προς τους πυραύλους με την ατομική γόμωση, δαίμονες του ολέθρου, ικανούς ν' αφανίσουν, μέσα σ' ένα πολλοστημόριο χρόνου, πολιτείες, χώρες, λαούς, να σβήσουν από το πρόσωπο της γης και την παρουσία και τη μνήμη του ανθρώπου.

Ο πόλεμος, βέβαια, ήταν πάντοτε μια βρωμιά και μια φρίκη, ο άνθρωπος να σκοτώνει τον άνθρωπο. Μα επιτέλους! Είχε και κάποια ευγένεια και κάποια ομορφιά! Μπορούσε να δημιουργεί τις επικές χειρονομίες, να εμπνέει τον ποιητή και τον πλάστη. Ήταν ένας αγώνας αρσενικός, όπου η παλικαριά έπαιζε τον κύριο λόγο. Οι αντίπαλοι προσπαθούσαν σε μια υπερένταση των ικανοτήτων τους να κερδίσουν τη νίκη με τρόπους, που είχαν καθγιασθεί από την παράδοση των αιώνων, την παράδοση που θαυμάζει τη μυϊκή δύναμη, την αλαφράδα του ποδιού, του χεριού, τη σβελτάδα. Οι άνθρωποι του Ομήρου μάχονται με τα σπαθιά και τα λόγια. Είναι φυσικοί, απροσποίητοι, καυχησιάρηδες, άτρομοι, ριψοκίνδυνοι. Προβάλλονται στο φως του μύθου γεμάτοι ψυχική ευγένεια, εντιμότητα και καλοσύνη. Σέβονται τον νεκρό αντίπαλο, αισθάνονται τον πόνο του νικημένου, αλλά υποτάσσονται στη σκληρή ανάγκη του πολέμου. Όλη η πανουργία τους εξαντλείται σ' ένα ξύλινο άλογο. Ο αγέρωχος και ακατανίκητος πολεμιστής γίνεται η δόξα του τόπου του, ο αθάνατος μύθος. Γίνεται παραμύθι και τραγούδι. Φτερώνει τις καρδιές, ταξιδεύει μέσα στα όνειρα των κοριτσιών, βαυκαλίζει τους πόθους των νέων. Στους δύσκολους καιρούς της σκλαβιάς, όταν ένας λαός υπομένει δεινό ζυγό, μεταμορφώνεται σε νανούρισμα, σε προσευχή, σε διδασκαλία.

Ο πόλεμος άρχισε να χάνει ένα μέρος απ' την ομορφιά του από τότε που ο άνθρωπος μπόρεσε να αντικαταστήσει τα αγχέμαχα με τα εκηβόλα όπλα. Κι άρχισε να μεταμορφώνεται σε ολόσωμη φρίκη από τότε που εστοχάστηκε να συντρίψει το ηθικό του αντιπάλου του, χτυπώντας τον άμαχο πληθυσμό. Αυτό ήταν ήδη μια ατιμία. Οι ατιμίες ολοένα και πολλαπλασιάζονται στους καιρούς μας. Οι ακήρυκτοι πόλεμοι, οι πόλεμοι της ενέδρας, οι αιφνιδιασμοί, σε εποχές φαινομενικής, έστω, ειρήνης, είναι έξω από τους κανόνες του αιματηρού παιχνιδιού που είναι ο πόλεμος. Ήδη κατά την πρώτη παγκόσμια σύρραξη οι πολεμιστές που αδρανούσαν μέσα στα χαρακώματα της Ανατολικής Γαλλίας, μέσα στη λάσπη, αυτοί οι τυφλοπόντικοι, οι τρωγλοδύτες, νοσταλγούσαν ένα θάνατο, που θα έχει κάποια ευγενικότερη όψη και θρηνούσαν την απώλεια του προσωπικού ηρωισμού. Το

άτομο το έχει αντικαταστήσει η μάζα, αυτός ο φοβερός πολτός. Ύστερα ήλθαν οι αερομαχίες. Οι αερομαχίες διατηρούσαν ακόμη κάτι απ' την ομορφιά την τραγική, την φρικιαστική των παλιών αγώνων. Έμοιαζαν με υπομαχίες, μόνο που οι αντίπαλοι ίππευαν Πηγάσους. Οι βομβαρδισμοί αμάχων πληθυσμών μεταμόρφωσαν τους μονομάχους των αιθέρων σε κοινούς δολοφόνους. Τώρα έρχονται οι πύραυλοι: ένας τεχνικός, κρυμμένος κάπου αθέατος, ήσυχος, ψύχραιμος, δεν έχει παρά να πατήσει ένα κουμπί και να αφανίσει λαούς. Η φυσική ρώμη, η γενναιότητα, που θα μπορούσε, κατά την περίπτωση, να γίνεται και γενναιοφροσύνη, δεν παίζει πια κανένα ρόλο. Η επική χειρονομία έχει πεθάνει. Νομίζω πως δεν θα υπάρξει ποιητής αποφασισμένος να τραγουδήσει τον εφευρέτη της βόμβας του κοβαλτίου. Και, χωρίς αμφιβολία, δεν θα υπάρξει ποιητής ικανός να εγκωμιάσει εκείνους που θα εξαπολύσουν τους πυραύλους και για τον απλούστατο λόγο ότι δεν θα επιζήσει κανείς. Έτσι είμαστε αναγκασμένοι να ομολογήσουμε πως οι άγριοι του παρθένου δάσους, οι απολίτιστοι, πολεμούν τιμιότερα από τους πολιτισμένους. Κι επιτέλους εκείνοι, το ξέρεις, είναι απολίτιστοι και, όταν εισχωρείς στην περιοχή τους, παίρνεις κάθε δυνατή προφύλαξη. Εδώ ολωσδιόλου αντίθετα, ένας περιποιημένος κύριος, φρεσκοξυρισμένος, με καλογουαλισμένα παπούτσια, με άμεμπτη χωρίστρα, που έχει σπουδάσει φιλοσοφία, που ξέρει φυσική και χημεία, που παίζει στα δάχτυλα την επιστήμη της αρμονίας των κόσμων, τα μαθηματικά, που εκστασιάζεται μπροστά σε μια συμφωνία του Μπετόβεν, τόσο λεπταίσθητος είναι, απλώνει το χέρι και σπρώχνει ένα κουμπί. Αυτό είναι όλο. Και δεν υπάρχει καμία ανησυχία, κανένα πρόβλημα μέσα του. Είναι ένας νους αποστειρωμένος από κάθε συναισθηματική προϋπόθεση.

Ο πολιτισμένος, ο αποφασισμένος να κάμει το κακό δεν δυσωπείται με τίποτε. Τα παραμύθια μιλούν συχνά με θαυμασμό για τους αρχαίους εκείνους πολεμιστές της Αραβικής ερήμου. Ένας χαλίφης, που έχει σκοτώσει, απάνω στ' άλογο, με το δαμασκηνό σπαθί του, στρατιές, μπορούσε και να συγκινηθεί από το χαμόγελο ενός παιδιού, από το θρήνο μιας μάνας, να χαρίσει τη ζωή σ' ένα έξυπνο άνθρωπο, γιατί του είπε ένα νόστιμο αστείο. Είχε τις αδυναμίες του και τις ευαισθησίες του ο αιματοπότης χαλίφης. Ο πολιτισμένος δεν ξέρει τίποτε από τούτα. Είναι το συνειδητό έγκλημα, η οργανωμένη κακοήθεια. Κι αυτό νομίζω είναι το απογοητευτικότερο. Ζούμε σε μια εποχή μίσους και αγωνίας. Η Ιστορία μνημονεύει πολλές τέτοιες εποχές. Αλλά εκείνες δεν είχαν υποτάξει την επιστήμη. Οι περισσότερές τους μάλιστα ήταν κι ολωσδιόλου αγράμματες. Δηλαδή: εντιμότερες.

(Ι. Μ. Παναγιωτόπουλου, «Το τέλος του ηρωισμού», Ο σύγχρονος άνθρωπος. Δοκίμια, εκδ. Οι Εκδόσεις των Φίλων, Αθήνα 1992, σσ. 301-306, απόσπασμα συντομευμένο για τις ανάγκες της άσκησης)

Ο μικρός ήρωας

Στίχοι: Λουκιανός Κηλαηδόνης

Μουσική: Λουκιανός Κηλαηδόνης

Από τη μια οι Ιταλοί κι οι Γερμανοί
για να σε βρουν αναστατώνουν την Αθήνα
κι από την άλλη του πατέρα μου η φωνή:
"Νομίζω πως τον κρύβεις στην κουζίνα".

Εσύ να παίζεις με τον θάνατο κρυφτό
κι αυτοί να σκίζουνε τα τεύχη τα κρυμμένα,
μη σε τρομάζει το διπλό κυνηγητό,
εσύ τους Γερμανούς κι αυτοί εμένα.

Πού είσαι τώρα και σ' έχω χάσει,
καλέ μου φίλε Γιώργο Θαλάσση.
Πού είσαι τώρα και σ' έχω χάσει,
μικρέ μου ήρωα Γιώργο Θαλάσση.

"Εγώ δεν ξεκουράζομαι ποτέ
είμαι παντού όπου το χρέος με προστάζει
κι όσο θα υπάρχουνε στη γη κατακτητές,
θα τους συντρίβω και το αίμα τους θα στάζει".

Πίσω απ' τον τοίχο ο ασύρματος καλεί,
είναι απ' τη Μέση Ανατολή, απ' το αρχηγείο.
Θα σου αναθέσουν μια καινούργια αποστολή
μ' ευχές για καλή τύχη απ' το αρχηγείο.

Η Κατερίνα σ' αγαπούσε σιωπηλά,
αλλά κι εσύ το ίδιο αγνά την αγαπούσες.
Χωρίς το Σπίθα ίσως να `ταν πιο καλά,
παρ' όλ' αυτά εσύ τον συγχωρούσες.

Όταν ακούω να μιλάνε γι' Αφρική,
για Βερολίνο, Βενετία και Παρίσι,
σκέφτομαι, λέω, πού να ξέραν μερικοί
πως σε όλα αυτά τα μέρη εγώ έχω ζήσει.

Πως όταν ήταν στην Ελλάδα κατοχή,
μέσα στις σφαίρες μες στο κρύο, μες την πείνα,
με τους Εγγλέζους να εξοπλίζουνε τη ΧΙ
μου έδειχνες μια ξένοιαστη Αθήνα.

Πού είσαι τώρα και σ' έχω χάσει,
καλέ μου φίλε Γιώργο Θαλάσση.
Πού είσαι τώρα και σ' έχω χάσει
μικρέ μου ήρωα Γιώργο Θαλάσση.

"Εγώ δεν ξεκουράζομαι ποτέ
είμαι παντού όπου το χρέος με προστάζει
κι όσο θα υπάρχουνε στη γη κατακτητές,
θα τους θερίζω και το αίμα τους θα στάζει".

Εσύ μπορούσες να οδηγήσεις φορτηγό,

μοτοσικλέτα, οτομοτρίς κι αεροπλάνο
κι όπου κι αν ήσουν πάντα δίπλα ήμουν κι εγώ,
μαζί σου ή να ζήσω ή να πεθάνω.

Ήσουν πάντα εκδικητής και τιμωρός
γι αυτόν που γέμισε τον τόπο με στρατό του
και μ' ένα χτύπημά σου έπεφτε ο φρουρός
με μια στροφή γύρω απ' τον εαυτό του.

Μπορούσες πάλι να ημερεύεις τα σκυλιά
με κάποιο σφύριγμα που σου `μαθε τσομπάνος
κι έτσι που πέταγες με κόλπο τη θηλιά
θα έπρεπε να είσαι Αμερικάνος.

Τι να σου πω, τι να σου πω, τι να σου πω
που να μην το `χει πει κανένας για κανέναν,
εγώ μονάχα ένα πράγμα θα σου πω.
Μου φτάνει πως μεγάλωσα με σένα.

Πού είσαι τώρα και σ' έχω χάσει,
καλέ μου φίλε Γιώργο Θαλάσση.
Όπου κι αν είσαι, θα `χεις γεράσει
μικρέ μου ήρωα Γιώργο Θαλάσση.

Ο αγαπημένος ήρωάς μου
Στίχοι: Μάκης Τσίτας
Μουσική: Τατιάνα Ζωγράφου
Δημήτρης Ζερβουδάκης

Αν πάει ο λύκος να με δαγκώσει,
εκείνος θα `ρθει και θα με σώσει,
Κι αν μες στη ζούγκλα θα `χω χαθεί,
εκείνος ξέρει πώς να με βρει.

Είν' ο μπαμπάς μου, είν' ο μπαμπάς μου,
ο αγαπημένος ήρωάς μου.
Ποιος Σούπερμαν, Ζορό, Μπρους Λη,
τους βάζει κάτω όλους μαζί.

Αν έρθει δράκος θα τον σκοτώσει,
τους εφιάλτες μακριά θα διώξει
και θα με κλείσει - αχ, τι χαρά -
μες στη ζεστή του την αγκαλιά.

Είν' ο μπαμπάς μου, είν' ο μπαμπάς μου

Κι αν γίνει κάτι και κατσοφιάσω

ξέρει τον τρόπο να το ξεχάσω,
και θα με πάει και εκδρομή,
από την Κίνα ως τη Χιλή.

Είν' ο μπαμπάς μου, είν' ο μπαμπάς μου

ii. Η δύναμη και η αδυναμία του σύγχρονου ανθρώπου

Με την άνοδο του φασισμού ο πόθος εξουσίας και η πεποίθηση πως αποτελεί δικαίωμα έφτασαν σε νέα ύψη. Εκατομμύρια εντυπωσιάζονται από τις νίκες της εξουσίας και εκλαμβάνουν αυτό σαν ένδειξη δύναμης. Ασφαλώς η εξουσία πάνω σ' ένα λαό είναι έκφραση ανώτερης δύναμης από καθαρά υλική άποψη. Αν έχω τη δύναμη πάνω σ' ένα άλλο πρόσωπο να το σκοτώσω, τότε είμαι "ισχυρότερος" απ' αυτό. Όμως από ψυχολογική άποψη, ο πόθος της εξουσίας δεν πηγάζει από δύναμη αλλά από αδυναμία. Είναι η έκφραση της ανικανότητας του ατομικού εγώ να σταθεί μόνο του και να ζήσει. Είναι η απεγνωσμένη προσπάθεια για την απόκτηση δευτερογενούς δύναμης εκεί που λείπει η αυθεντική δύναμη.

Έριχ Φρομ, Ο φόβος μπροστά στην ελευθερία, εκδ. Μπουκουμάνη, Αθήνα 1971 σελ. 184-185.

Συναντούμε κοινωνικά σύνολα που δεν ξέρουν , δεν υποπτεύονται τι κρύβεται πίσω από τη βαναυσότητα : πόση ουσιαστική αδυναμία , πόση ανάγκη για άμυνα , πόση μεταμφιεσμένη μνησικακία , πόσα συμπλέγματα , πόση περιφρόνηση προς το ανθρώπινο γένος , πόσοι παράγοντες αστάθμητοι και σκοτεινοί . Η πραγματική δύναμη είναι κάτι πολύ πιο δύσκολα εξακριβώσιμο απ' ό τι πιστεύει ο κόσμος . Εμφανίζεται, αθόρυβη και σεμνή , εκεί που κανένας σχεδόν δεν το φαντάζεται : στο εργαστήρι του σοφού , στο κελί του αγίου , στη φυλακή του επαναστάτη . Σπανιότητα στο προσκήνιο . Γιατί δύναμη ανθρώπου θα πει ένα και μόνο : δύναμη ψυχής . Κι αυτή φανερώνεται στη μοναξιά και στον κατατρεγμό , όχι στην αγορά και στον θρίαμβο .

Άγγελου Τερζάκη (Προσανατολισμός στον αιώνα , Οι Εκδόσεις των φίλων)

II. Ο σκοπός και το νόημα της ζωής του ανθρώπου: Η βιβλική πρόταση και η θεολογική ερμηνεία

i. Ο άνθρωπος ως δημιουργημα του Θεού

- «και εποίησεν ο Θεός τον άνθρωπον κατ' εικόνα Θεού» (Γεν 1, 27)
- «άρσεν και θήλυ εποίησεν αυτούς» (Γεν 1, 27 και Μ. Βασιλείου, Εις την μάρτυρα Ιουλίτταν και περί ευχαριστίας)

ii. Ο άνθρωπος υπάρχει μόνο όταν αγαπάει και αγαπιέται! (Γαλ 5, 13-15)

iii. Ο άνθρωπος ως διάκονος του πλησίον (Μκ 9, 35 και Γρηγορίου Νύσσης, Εφ' όσον ενί τούτων εποιήσατε, εμοί εποιήσατε)

iv. Ο άνθρωπος ως δημιουργός: Η παραβολή ταλάντων (Μτ 25, 14-30)

v. Ο άνθρωπος στην κτίση: Βασιλιάς, οικονόμος ή ιερέας; (Γεν 2, 19-20, Ρωμ 8, 22, ευχές από τη Θ. Λειτουργία και η προσευχή του Ισαάκ του Σύρου για την κτίση από Τα σωζόμενα ασκητικά)

vi. Ο άνθρωπος ως δοξολογική ύπαρξη (Ψλ 135, 1-9. 140, 1-4)

i. Ο άνθρωπος ως δημιουργημα του Θεού

- **«και εποίησεν ο Θεός τον άνθρωπον κατ' εικόνα Θεού» (Γεν 1, 27)**

Δημιούργησε, λοιπόν, ο Θεός τον άνθρωπο σύμφωνα με τη δική του την εικόνα, «κατ' εικόνα Θεού» τον δημιούργησε, τους δημιούργησε άντρα και γυναίκα.

Γεν 1, 27

- **«άρσεν και θήλυ εποίησεν αυτούς» (Γεν 1, 27 και Μ. Βασιλείου, Εις την μάρτυρα Ιουλίτταν και περί ευχαριστίας)**

Διότι, είμεθα, έλεγεν, από το ίδιον φύραμα με τους άνδρας. Έχομεν πλασθή όπως και αυτοί, σύμφωνα προς την εικόνα του Θεού. Από τον κτίστην η γυναίκα έγινε έτσι, ώστε εξ ίσου με τον άνδρα να δέχεται την αρετήν. Και πράγματι, δεν είμεθα καθ' όλα συγγενείς με τους άνδρας; Διότι δια την κατασκευήν της γυναικός δεν ελήφθη μόνον η σάρκα, αλλά και «οστούν εκ των οστέων». Ωστε η σταθερότης, η δύναμις και η υπομονή και εις ημάς εξ ίσου με τους άνδρας εδόθησαν από τον Δεσπότην.

Μ. Βασιλείου, Εις την μάρτυρα Ιουλίτταν και περί ευχαριστίας

ii. Ο άνθρωπος υπάρχει μόνο όταν αγαπάει και αγαπιέται! (Γαλ 5, 13-15)

Ο Θεός, λοιπόν, αδελφοί μου, σας κάλεσε για να ζήσετε ελεύθεροι. Μόνο να μη γίνει η ελευθερία αφορμή για αμαρτωλή διαγωγή, αλλά με αγάπη να υπηρετείτε ο ένας τον άλλο. Άλλωστε όλος ο νόμος συνοψίζεται σε μια φράση, στο ν' αγαπήσεις τον πλησίον σου σαν τον εαυτό σου. Αν όμως δαγκάνετε και τρώτε ο ένας τον άλλον, προσέξτε μήπως αλληλοεξοντωθείτε.

Γαλ 5, 13-15

iii. Ο άνθρωπος ως διάκονος του πλησίον (Μκ 9, 35 και Γρηγορίου Νύσσης, Εφ' όσον ενί τούτων εποίησατε, εμοί εποίησατε)

Κάθισε τότε ο Ιησούς, φώναξε τους δώδεκα και τους λέει : «Όποιος θέλει να είναι ο πρώτος θα πρέπει να γίνει ο τελευταίος απ' όλους κι ο υπηρέτης όλων».

Μκ 9, 35

Έρθαν έτσι τα πράγματα, ώστε γύρω μας να αφθονούν οι γυμνοί και οι άστεγοι. Είναι πάμπολλοι οι πρόσφυγες που χτυπούν τις πόρτες μας. Πάμπολλοι είναι και οι ξένοι και οι μετανάστες. Όπου κι αν κοιτάξεις θα δεις χέρια απλωμένα σε ζητιανιά. Για σπίτι έχουν το υπαιθρο. Κατάλυμα βρίσκουν στις στοές, τις παρόδους και τα ερημικότερα σημεία της αγοράς. Φωλιάζουν σε τρύπες όπως οι νυχτοκόρακες και οι κουκουβάγιες. Το ρούχο τους είναι διάτρητα κουρέλια. Για χωράφι έχουν τη διάθεση όσων δίνουν ελεημοσύνη. Για τροφή, ό,τι τύχει. Πίνουν νερό από τις κρήνες όπως τα ζώα, και για ποτήρια έχουν τις χούφτες τους. Για αποθήκη έχουν την κοιλιά τους, όσο μπορεί αυτή να συγκρατήσει ό,τι μπαίνει μέσα. Τραπέζι τους είναι τα γόνατά τους διπλωμένα. Κρεβάτι, το έδαφος. Μπάνιο, κάποιος ποταμός ή

λίμνη, όπως τα έχει προσφέρει ακατέργαστα και κοινά σε όλους ο Θεός. Η ζωή τους είναι πλέον γεμάτη μετακινήσεις και αγριάδα, όμως δεν ήταν έτσι εξ αρχής. Ας όψονται η συμφορά και η ανάγκη.

Γρηγορίου Νύσσης, Περί φιλοπτωχείας και ευποιΐας λογ. Α', Ρ.Γ. 46
στο «Ο Θεός μου ο αλλοδαπός», Θανάσης Παπαθανασίου, 2004

iv. Ο άνθρωπος ως δημιουργός: Η παραβολή ταλάντων (Μτ 25, 14-30)

Η βασιλεία του Θεού μοιάζει μ' έναν άνθρωπο ο οποίος φεύγοντας για ταξίδι, κάλεσε τους δούλους του και τους εμπιστεύτηκε τα υπάρχοντα του. Σ' άλλον έδωσε πέντε τάλαντα, σ' άλλον δύο, σ' άλλον ένα, στον καθένα ανάλογα με την ικανότητα του, κι έφυγε αμέσως για το ταξίδι. Αυτός που έλαβε τα πέντε τάλαντα πήγε, τα εκμεταλλεύτηκε και κέρδισε άλλα πέντε. Κι εκείνος που έλαβε τα δύο τάλαντα κέρδισε επίσης άλλα δύο. Εκείνος όμως που έλαβε το ένα τάλαντο πήγε κι έσκαψε στη γη και έκρυψε τα χρήματα του κυρίου του.

Ύστερα από ένα μεγάλο χρονικό διάστημα, γύρισε ο κύριος εκείνων των δούλων και έκανε λογαριασμό μαζί τους. Παρουσιάστηκε τότε εκείνος που είχε λάβει τα πέντε τάλαντα και του έφερε άλλα πέντε λέγοντας: «κύριε, μου εμπιστεύτηκες πέντε τάλαντα· κοίτα κέρδισα με αυτά άλλα πέντε». Του είπε ο κύριός του: «εύγε, καλέ και έμπιστε δούλε! Αποδείχτηκες αξιόπιστος σε μικρές υποθέσεις, γι' αυτό θα σου εμπιστευτώ μεγαλύτερες. Έλα να γιορτάσεις μαζί μου». Παρουσιάστηκε κι ο άλλος με τα δύο τάλαντα και είπε: «κύριε, μου εμπιστεύτηκες δύο τάλαντα· κοίτα, κέρδισα άλλα δύο. Του είπε ο κύριος του: «εύγε, καλέ και έμπιστε δούλε! Αποδείχτηκες αξιόπιστος σε μικρές υποθέσεις, γι' αυτό θα σου εμπιστευτώ μεγαλύτερες. Έλα να γιορτάσεις μαζί μου». Παρουσιάστηκε κι εκείνος που είχε λάβει το ένα τάλαντο και είπε: «κύριε, ήξερα πως είσαι σκληρός άνθρωπος. Θερίζεις εκεί όπου δεν έσπειρες και συνάζεις καρπούς εκεί που δεν φύτεψες. Γι' αυτό φοβήθηκα και πήγα και έκρυψα το τάλαντο σου στη γη. Να τα λεφτά σου. Και του αποκρίθηκε ο κύριος του: «δούλε κακέ και οκνηρέ, ήξερες πως θερίζω όπου δεν έσπειρα, και συνάζω καρπούς απ' όπου δε φύτεψα! Τότε έπρεπε να βάλεις τα χρήματα μου στην τράπεζα, κι εγώ όταν θα γυρνούσα πίσω θα τα έπαιρνα με τόκο. Πάρτε του, λοιπόν, το τάλαντο και δώστε το σ' αυτόν που είχε τα δέκα τάλαντα. Γιατί σε καθέναν που έχει θα του δοθεί με το παραπάνω και θα 'χει περίσσευμα· ενώ απ' όποιον δεν έχει, θα του πάρουν και τα λίγα που έχει. Κι αυτόν τον άχρηστο δούλο πετάξτε τον έξω στο σκοτάδι. Εκεί θα κλαίνε, και θα τρίζουν τα δόντια».

Μτ 25, 14-30

v. Ο άνθρωπος στην κτίση: Βασιλιάς, οικονόμος ή ιερέας; (Γεν 2, 19-20, Ρωμ 8, 22, ευχές από τη Θ. Λειτουργία και η προσευχή του Ισαάκ του Σύρου για την κτίση από Τα σωζόμενα ασκητικά)

Ο Κύριος έπλασε από το έδαφος όλα τα ζώα του αγρού και τα πτηνά του ουρανού και τα έφερε μπροστά στον άνθρωπο, για να δει πως θα τα ονομάσει. Και ό,τι όνομα έδινε ο άνθρωπος σε κάθε ζωντανή ύπαρξη, αυτό ήταν και το όνομά της. Έδωσε ονόματα σε όλα τα ζώα, στα πτηνά του ουρανού και στα άγρια θηρία. Για τον άνθρωπο όμως δεν βρέθηκε σύντροφος όμοιος του.

Γεν 2, 19-20

Ξέρουμε καλά ότι ως τώρα όλη η κτίση στενάζει και κραυγάζει από πόνο, σαν την ετοιμόγεννη γυναίκα.

Ρωμ 8, 22

Για να έχουμε ανέμους υγιεινούς, ευφορία των καρπών της γης και καιρούς ειρηνικούς, ας παρακαλέσουμε τον Κύριο. Γι' αυτούς που ταξιδεύουν στη θάλασσα και στη στεριά, για τους αρρώστους, γι' αυτούς που κοπιάζουν, τους αιχμαλώτους και για τη σωτηρία τους ας παρακαλέσουμε τον Κύριο.

Λειτουργία Ιωάννου Χρυσοστόμου

ΕΡΩΤΗΣΗ: ΚΑΙ ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΕΛΕΗΜΩΝ ΚΑΡΔΙΑ ΑΒΒΑ ΙΣΑΑΚ;

Και είπε

Είναι καύσης της καρδιάς για ολόκληρη την κτίση για τους ανθρώπους και τα όρνεα, για τα ζώα και τους δαίμονες, για κάθε κτίσμα γενικά, ώστε από την μνήμη τους και την θέα τους να χύνουν τα μάτια του ανθρώπου δάκρυα από την πολλή και δυνατή ελεημοσύνη συνέχεται ή καρδιά, και από την πολλή καρτερία μικραίνει ή καρδιά του, κι' έτσι δεν μπορεί να βαστάξει ή ν' ακούσει ή να δει κάποια βλάβη ή μικρή λύπη πού γίνεται στην κτίση.

Γι' αυτό κάθε ώρα προσφέρει ευχές υπέρ των αλόγων και υπέρ των έχθρων της αληθείας και υπέρ των βλαπτόντων αυτόν σε κάθε ευκαιρία, ώστε να φυλαχτούν και ελεηθούν ομοίως και υπέρ της φύσεως των ερπετών λόγω της πολλής του ελεημοσύνης πού κινείται μέσα στην καρδιά του αμέτρως κατά το παράδειγμα του Θεού.

ΦΙΛΟΚΑΛΙΑ ΤΩΝ ΝΗΠΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΣΚΗΤΙΚΩΝ ΙΣΑΑΚ ΤΟΥ ΣΥΡΟΥ ΛΟΓΟΙ ΑΣΚΗΤΙΚΟΙ -ΞΒ- ΠΣΤ- ΠΑΤΕΡΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Ο ΠΑΛΑΜΑΣ. ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 1991

vi. Ο άνθρωπος ως δοξολογική ύπαρξη (Ψλ 135, 1-9. 140, 1-4)

Αλληλούια! Αινείτε τον Κύριο! Αινείτε του Κυρίου την ύπαρξη· αινείτε τον οι αφοσιωμένοι του!

Εσείς που υπηρετείτε στο ναό του, στην κατοικίας του Θεού μας τις αυλές. Αινείτε τον Κύριο, γιατί είν' καλός· την ύπαρξή του υμνολογήστε, γιατί είναι αγαπητή.

Αυτός για δικό του διάλεξε τον Ιακώβ, τον Ισραήλ για να του ανήκει.

Το ξέρω πως μεγάλος είν' ο Κύριός μας, ανώτερος απ' όλους τους θεούς.

Όλα όσα θέλησε ο Κύριος τα έκανε, στα ουράνια και στη γη, στις θάλασσες και σ' όλους τους βυθούς.

Αυτός από της γης τις άκρες σύννεφα ανεβάζει ρίχνει αστραπές και προκαλεί βροχή· αυτός, που βγάζει ανέμους απ' τ' αμπάρια του.

Αυτός αφάνισε τα πρωτογέννητα στην Αίγυπτο και των ανθρώπων και των ζώων.

Σημεία έστειλε και θαύματα στην Αίγυπτο, στο Φαραώ και σ' όλους του τους υπηρέτες.

Ψλ 135, 1-9.

Ευχαριστία στο σωτήρα του Ισραήλ
Τον Κύριο δοξολογήστε,
γιατ' είναι καλός,
κι αιώνια διαρκεί η αγάπη του!
Δοξολογήστε το Θεό των θεών!
Αιώνια διαρκεί η αγάπη του!
Δοξολογήστε τον Κύριο των κυρίων!
Αιώνια διαρκεί η αγάπη του!
Είναι ο μόνος που έκανε μεγάλα θαύματα.
Αιώνια διαρκεί η αγάπη του!

Ψλ 140, 1-4

III. Από την εικόνα στην ομοίωση

i. Άγιος Λουκάς ο ιατρός

ii. Αγία Φιλοθέη

i. Άγιος Λουκάς ο ιατρός

Άγιος Λουκάς (Βόϊνο Γιασενέτσκι) Αρχιεπίσκοπος Συμφερουπόλεως και Κριμαίας
Καθηγητής Τοπογραφικής Ανατομίας και Χειρουργικής

Ο Άγιος Λουκάς Συμφερουπόλεως και Κριμαίας (κοσμικό όνομα Валентин Феликсович Войно-Ясенецкий, Βαλεντίν Βόϊνο-Γιασενέτσκι) είναι άγιος της Ορθόδοξης Ουκρανικής Εκκλησίας. Ήταν Καθηγητής – Χειρουργός
Η ζωή του

Γεννήθηκε το 1877 στο Κέρτς της Κριμαίας. Παντρεύτηκε τη νοσοκόμα Άννα Βασιλίγιεβνα με την οποία απέκτησαν 4 παιδιά. Σε ηλικία 38 ετών έχασε τη σύζυγό του από φυματίωση. Δεν ξαναπαντρεύτηκε, και επισκεπτόταν τον τάφο της συχνά όταν το επέτρεπαν οι συνθήκες της ταραχώδους ζωής του.

Το 1920 εξελέγη καθηγητής της ανατομίας και χειρουργικής στο Πανεπιστήμιο της Τασκένδης. Σε όλη του τη ζωή ήταν από λίγο έως εξαιρετικά φτωχός, καθώς είτε ο μισθός του ήταν μικρός, είτε βρισκόταν στη φυλακή, είτε όταν του πρόσφεραν χρήματα για κάποια θεραπεία υποδείκνυε άλλα πρόσωπα και ζητούσε τα χρήματα να δοθούν απ' ευθείας σε αυτά.

Το επιστημονικό έργο του

Ο άγιος Λουκάς ως ιατρός δημοσίευσε σαράντα επιστημονικά έργα. Είναι χαρακτηριστικό ότι τα πρώτα 12 χρόνια της δραστηριότητάς του είχε ήδη δημοσιεύσει τα δεκαεννέα από τα σαράντα έργα του. Τον απασχολούσε πολύ η γενική αναισθησία, που όπως έλεγε, την εποχή εκείνη «ήταν πολύ πιο επικίνδυνη από την ίδια τη χειρουργική επέμβαση». Γύρω στο 1909 κατάφερε να βρει έναν απλό και σίγουρο μαζί τρόπο να γίνεται ένεση στο σημείο εξόδου του ισχιακού νεύρου από τον κλωβό της λεκάνης, και τρόπο εφαρμογής της μεθόδου αυτής της τοπικής αναισθησίας στην άκρα χείρα. Με τη δική του μέθοδο έκανε 538 εγχειρήσεις με μεγάλη επιτυχία. Τότε ήταν 33 ετών.

Έκανε μεγάλες ανακαλύψεις σε αντίξοες συνθήκες. Το επαρχιακό νοσοκομείο του χωριού Ρομάνοφκα - οι κάτοικοι του οποίου μεθούσαν συχνά δημιουργώντας

αιματηρά επεισόδια, ενώ ασθένειες σύφιλης και πνευμονίας θέριζαν τον πληθυσμό - δεχόταν κάθε χρόνο 31.640 ασθενείς, σύμφωνα με τα επίσημα έγγραφα. Οι γιατροί δέχονταν 25-30 ασθενείς την ώρα, και πολλές φορές παραπάνω. Οι χώροι ήταν φρικτοί, μικροί και αποπνικτικοί, ώστε πολλοί λιποθυμούσαν, και στο ίδιο δωμάτιο τρεις γιατροί δέχονταν ταυτόχρονα τρεις διαφορετικούς ασθενείς. Έπειτα από τη βάρδια στο νοσοκομείο έπρεπε να επισκέπτονται με το άλογο τα χωριά, να εξετάζουν ασθενείς και να κάνουν επιτόπου χειρουργικές επεμβάσεις. Κάτω από αυτές τις συνθήκες, ο Βαλεντίν εργαζόταν εντατικά στα εξωτερικά ιατρεία, περιόδευε στα χωριά και ανέλαβε και το χειρουργικό τμήμα. Μέσα σ' ένα χρόνο έκανε 300 χειρουργικές επεμβάσεις, την εμπειρία από τις οποίες δημοσίευσε σε μια μικρή μελέτη. Παράλληλα κατά την περίοδο των αδειών του στη Μόσχα συνέχιζε τις μελέτες του για την τοπική αναισθησία. Γράφει ο ίδιος:

«Δούλευα από το πρωί ως το βράδυ στο Ινστιτούτο του καθηγητή Καρουζίν και στην έδρα της περιγραφικής ανατομίας. Εκεί μελέτησα περίπου 300 κρανία και βρήκα έναν πρωτόγνωρο τρόπο να γίνεται η ένεση στον δεύτερο κλάδο του τριδύμου νεύρου, στην άμεση έξοδό του από το στρογγύλο τμήμα.» ...

Ένα κλασικό έργο του, το οποίο εκδόθηκε το 1934 είναι το βιβλίο Δοκίμια για την χειρουργική των πυογόνων λοιμώξεων, το οποίο τιμήθηκε με το Βραβείο Στάλιν, την κορυφαία διάκριση της προπολεμικής Ρωσίας. Το βιβλίο άνοιγε νέους ορίζοντες στην ιατρική της εποχής, και παρότι στις τρεις πρώτες εκδόσεις κυκλοφόρησε σε 60.000 αντίτυπα, κάθε φορά χρειαζόταν να ανατυπωθεί....

Ο γιατρός ως Χριστιανός

Ο άγιος Λουκάς ήταν πάντοτε πιστός Χριστιανός. Δεν έχανε λειτουργία και παρακολουθούσε όρθιος όλες τις παννυχίδες και τους όρθους, τα Σάββατα, τις Κυριακές και τις ημέρες των ορθοδόξων γιορτών. Στο χειρουργείο είχε πάντα την εικόνα της Παναγίας μπροστά στην οποία προσευχόταν για λίγα λεπτά πριν από κάθε επέμβαση. Έπειτα, μ' ένα βαμβάκι ποτισμένο στο ιώδιο, έκανε το σημείο του σταυρού στο σώμα του ασθενούς, εκεί που θα γινόταν η τομή. Μόνο μετά από αυτά έλεγε με επισημότητα «το νυστέρι». Οι άθεοι συνάδελφοί του γρήγορα τον συνήθιζαν και δεν έδιναν σημασία, ενώ οι θρησκευόμενοι τα έβρισκαν αυτά πολύ φυσικά.

Όμως στις αρχές του 1920 μια από τις επιτροπές ελέγχου του νοσοκομείου όπου εργαζόταν τότε, έδωσε εντολή να ξεκρεμάσουν την εικόνα της Παναγίας, με αποτέλεσμα ο άγιος Λουκάς να αρνείται να μπει στο χειρουργείο. Παράλληλα η σύζυγος ενός από τα στελέχη του κόμματος εισήχθη στο νοσοκομείο ως έκτακτο περιστατικό, και ζητούσε να χειρουργηθεί μόνο από τον Βόινο-Γιασενέτσκι, κι έτσι ο σύζυγός της του υποσχέθηκε ότι αν η εγχείρηση γινόταν, την επόμενη μέρα η εικόνα θα ήταν στη θέση της. Η εγχείρηση έγινε κι ήταν επιτυχής, και ο σύζυγος της άρρωστης κράτησε την υπόσχεσή του.

Οι διώξεις εναντίον του

Το 1921 ο Βαλεντίν Βόινο-Γιασενέτσκι χειροτονήθηκε ιερέας και αργότερα (1923) Επίσκοπος Τασκένδης. Από τότε συνδύαζε ποιμαντικά και ιερατικά καθήκοντα.

Παρέμεινε αρχίατρος του Γενικού Νοσοκομείου Τασκένδης, χειρουργούσε καθημερινά και παρέδιδε μαθήματα στην Ιατρική Σχολή, πάντα με το ράσο και το σταυρό του. Από το 1922 και μέχρι την τελευταία του πνοή γνώρισε συλλήψεις, βασανιστήρια, εξορίες και κακουχίες. Φυλακίστηκε και εξορίστηκε συνολικά έντεκα

χρόνια. Σε όλο αυτό το διάστημα εξασκούσε την ιατρική βοηθώντας όσους είχαν ανάγκη.

Οι λόγοι των διώξεών του ήταν, οι γενικοί διωγμοί κατά των Ορθοδόξων και η ιδιαίτερη άρνηση του επισκόπου Λουκά να υποστηρίξει τη «Ζωντανή Εκκλησία», ένα εκκλησιαστικό πραξικόπημα μέσω του οποίου το σοβιετικό καθεστώς προσπαθούσε να ελέγξει τους πιστούς. Σοβαρό λόγο έπαιξε και η αντιπάθεια ενός κομματικού στελέχους ονόματι Πέτερς, ο οποίος ήθελε να καταδικάσει σε θάνατο κάποιους γιατρούς που αντιμετώπιζαν κατηγορίες αδιαφορίας απέναντι σε ασθενείς, αλλά στην πολύκροτη δίκη που ακολούθησε δεν τα κατάφερε, εξαιτίας της κατάθεσης του επισκόπου Λουκά. Οι ταλαιπωρίες αυτές ουσιαστικά κατέστρεψαν την υγεία του αγίου Λουκά, ο οποίος τα τελευταία 9 έτη της ζωής του ήταν τυφλός από γλαύκωμα.

Στη διάρκεια του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου διεύθυνε το στρατιωτικό νοσοκομείο του Κρασνογιάρσκ, ενώ ήταν και επίσκοπος της πόλης αυτής. Από το 1946 μέχρι το 1961 που πέθανε, ήταν μητροπολίτης της Συμφερούπολης. Παράλληλα το 1947 του απαγορεύθηκε να μιλά στους φοιτητές, σταμάτησαν να τον καλούν στα ιατρικά συμβούλια και τον απέλυσαν από ιατρικό σύμβουλο, επειδή «γνώριζαν ότι δεν είχε καθαρό παρελθόν: φυλακές, εξορίες, κηρύγματα» κι επειδή αρνιόταν να πηγαίνει χωρίς το ράσο και το σταυρό του στην εργασία του και σε αυτές τις εκδηλώσεις. Καθώς όμως εκείνος ενδιαφερόταν για τον ανθρώπινο πόνο έβγαλε ανακοίνωση ότι «δέχεται καθημερινά εκτός Κυριακών και εορτών, κάθε άνθρωπο που θέλει τη βοήθειά του» με αποτέλεσμα να καταφθάνουν στο διαμέρισμά του καθημερινά αμέτρητοι άνθρωποι απ' όλη την Κριμαία.

Σημεία αγιότητας

Ο αρχιεπίσκοπος Λουκάς φέρεται από τους πιστούς να εμφάνισε πολλά πνευματικά χαρίσματα όσο ακόμα ζούσε. Υπάρχουν καταγεγραμμένες μαρτυρίες ασθενών, ότι έκανε ορθή διάγνωση της ασθένειάς τους με το που τους έβλεπε, ενώ άλλοι γιατροί που τους είχαν εξετάσει τους έβρισκαν υγιείς. Πολλοί έχουν επίσης δηλώσει ότι διαπίστωσαν ότι είχε διορατικό χάρισμα, κι άλλοι ότι τους θεράπευσε με την προσευχή του, ιδίως κατά τα τελευταία χρόνια της ζωής του που δεν έβλεπε πλέον για να χειρουργεί.

Η κοίμηση και η διακήρυξη της αγιότητας του

Εκοιμήθη στις 11 Ιουνίου του 1961. Οι αρχές απαγόρευσαν την εκφορά του νεκρού με τα πόδια από τους κεντρικούς δρόμους της πόλης, πράγμα που προκάλεσε τη λαϊκή αγανάκτηση ακόμα και των αλλοδόξων. Τελικά οι αρχές αναγκάστηκαν να υποχωρήσουν, η εκφορά έγινε στην κεντρική λεωφόρο της Συμφερούπολης και διήρκεσε τρισήμιση ώρες. Τη νεκρική πομπή ακολούθησε πλήθος κόσμου, η κυκλοφορία σταμάτησε, ενώ τα μπαλκόνια, οι ταράτσες και τα δέντρα ακόμα, ήταν γεμάτα ανθρώπους. Παράλληλα φέρεται να σημειώθηκε ένα παράδοξο γεγονός, με ένα σμήνος περιστερών που έκανε επί ώρες κύκλους πάνω από το λείψανο μέχρις ότου η πομπή έφτασε στο νεκροταφείο. Τον Νοέμβριο του 1995 ανακηρύχτηκε άγιος με απόφαση της Ουκρανικής Ορθόδοξης Εκκλησίας, αφού πρώτα ειδική επιτροπή ασχολήθηκε με τη ζωή, τα έργα και τα θαύματά του τα οποία καταγράφονταν και μετά τον θάνατό του. Στις 17 Μαρτίου 1996 έγινε η ανακομιδή των λειψάνων του από τον αρχιεπίσκοπο Λάζαρο και μέλη της επιτροπής, μπροστά σε 40.000 περίπου παρευρισκόμενους. Λέγεται ότι βρέθηκαν η καρδιά του και τμήματα του εγκεφάλου του αδιάφθορα ενώ άρρητος ευωδία εξερχόταν από τα

λείψανά του. Το ίδιο έτος αποφασίστηκε να διοργανώνεται κάθε χρόνο Ιατρικό Συνέδριο στην Συμφερούπολη σε συνεργασία της Ιεράς Μητροπόλεως με το Κρατικό Πανεπιστήμιο της Κριμαίας προς τιμήν του. Η μνήμη του εορτάζεται στις 11 Ιουνίου.

https://el.orthodoxwiki.org/%CE%9B%CE%BF%CF%85%CE%BA%CE%AC%CF%82_%CE%A3%CF%85%CE%BC%CF%86%CE%B5%CF%81%CE%BF%CF%85%CF%80%CF%8C%CE%BB%CE%B5%CF%89%CF%82
http://www.imml.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=765:ag-loukas-symferoupolews-1&catid=132:ag-loukas-symferoupolews&Itemid=635;

ii. Αγία Φιλοθέη

Η Αγία Φιλοθέη, (κατά κόσμον Ρηγούλα ή Ρεβούλα-Παρασκευή Μπενιζέλου), ήταν μοναχή με σημαντική φιλανθρωπική και κοινωνική δράση κατά τη διάρκεια της Τουρκοκρατίας του 16ου αιώνα. Η Ορθόδοξη Εκκλησία την έχει ανακηρύξει αγία και είναι στενά συνδεδεμένη με την πόλη των Αθηνών. Η μνήμη της τιμάται από την Ορθόδοξη Εκκλησία στις 19 Φεβρουαρίου.

Τα νεανικά χρόνια

Γεννήθηκε το 1522, καταγόμενη από την αθηναϊκή αρχοντική οικογένεια γαιοκτημόνων, των Μπενιζέλων. Η Ρηγούλα ή Ρεβούλα (Παρασκευούλα), όπως ήταν το κοσμικό της όνομα, ήταν κόρη του Αγγέλου Μπενιζέλου και της Σηρίγης Παλαιολογίνας, γόνου της ιστορικής βυζαντινής οικογένειας. Καθώς η Ρηγούλα μεγάλωνε, διακρινόταν για το ήθος και την ευφυΐα της. Το πατρικό σπίτι της Ρεβούλας βρισκόταν εκεί που σήμερα υψώνεται το μέγαρο Αρχιεπισκοπής Αθηνών, γι' αυτό άλλωστε, η οδός αυτή ονομάζεται οδός Αγίας Φιλοθέης. Η αγία ήταν ολιγογράμματη κατά το έθος της εποχής.

Σε ηλικία 14 ετών οι γονείς της αποφάσισαν να την παντρέψουν με τον κατά πολύ μεγαλύτερό της Ανδρέα Χειλά, ο οποίος ανήκε σε αρχοντική οικογένεια της Αθήνας. Ήταν ένας γάμος ενάντια στη θέλησή της, που διήρκεσε τρία χρόνια, έπειτα η Ρεβούλα έμεινε χήρα.

Στα 17 της χρόνια ήταν όμορφη, πάμπλουτη, καταγόμενη από δύο αρχοντικές και σημαντικές οικογένειες, μορφωμένη και ελεύθερη. Εύκολα εννοεί κανείς πόσο περιζήτητη νύφη ήταν και οι σημαντικότερες οικογένειες της Αθήνας και όχι μόνο, την διεκδικούσαν για νύφη τους. Οι γονείς της την πίεζαν έντονα να συνάψει δεύτερο γάμο, όμως αυτή τη φορά η Ρεβούλα δεν εισάκουσε την επιθυμία των γονέων της, δηλώνοντας ότι επιθυμεί να ακολουθήσει ασκητική ζωή. Επιδόθηκε σε φιλανθρωπικό έργο και δέκα χρόνια μετά το θάνατο των γονιών της εκάρη μοναχή με το όνομα Φιλοθέη.

Η κοινωνική της δραστηριότητα

Η μοναχή Φιλοθέη άσκησε ένα είδος φιλανθρωπικού και ιεραποστολικού μοναχισμού: ανακαίνισε το ναϊσκο του Αγίου Ανδρέα, ο οποίος βρισκόταν στον περίβολο του πατρικού της αρχοντικού, μετατρέποντάς τον σε κοινόβιο. Το Καθολικό του Αγίου Ανδρέα και το πηγάδι της μονής της σώζονται μέχρι σήμερα στον περίβολο της Αρχιεπισκοπής Αθηνών. Στο κοινόβιο αυτό εισήλθε πρώτη ως Ηγουμένη μαζί με άλλες μοναχές, κόρες επιφανών οικογενειών της Αθήνας. Η ίδρυσή του πρέπει να τοποθετηθεί περί το 1571.

Εκείνη την εποχή, αρχίζει το φιλανθρωπικό, κοινωνικό, εκπαιδευτικό και εθνικό έργο της Φιλοθέης. Στο έργο αυτό αφιέρωσε την πατρική και προσωπική της περιουσία. Ιδρύει σχολεία, βιοτεχνικά και χειροτεχνικά εργαστήρια, νοσοκομεία, ξενοδοχεία, ορφανοτροφεία, κ.α. Διδάσκει στοιχειώδη οικοκυρική στις «μοναστηρίσιες». Το συγκρότημα αυτό ονομάζεται «Παρθενώνας» και εκεί βρίσκουν καταφύγιο και περίθαλψη (υλική και πνευματική) αδιακρίτως Έλληνες και Τούρκοι. Προσφέρει μεγάλα ποσά για την απελευθέρωση των αιχμαλώτων, ενώ ιδιαίτερως φροντίζει για τη φυγάδευση των γυναικών στα νησιά, προκαλώντας όλεθρο στα χαρέμια των Τούρκων. Παράλληλα, ιδρύει παραρτήματα στο Χαλάνδρι, τα Πατήσια, το Ψυχικό, την Καλογρέζα. Στην περιοχή του Ψυχικού άνοιξε ένα πηγάδι για να ξεκουράζονται οι κατάκοποι αγρότες που δούλευαν ώρες κάτω από το ζεστό ήλιο και το νερό ήταν λιγοστό στην αττική γη. Λέγεται ότι από το ψυχικό αυτό της μοναχής Φιλοθέης πήρε η περιοχή το όνομά της. Ή πάλι πως έγραψε πάνω στο μαρμάρινο χείλος του πηγαδιού την λέξη «ψυχικόν» δηλωτικό της ψυχικής ωφέλειας. Και η περιοχή της Καλογρέζας οφείλει το όνομά της από τη μονή που εκεί ίδρυσε η Φιλοθέη, τη μονή της Καλογραίας, όπως την αποκαλούσαν οι Αθηναίοι (και από παραφθορά της λέξης, μονή της Καλογρέζας, σύμφωνα με άλλη ετυμολογία, "καλογρέζα" σημαίνει "μοναχή" στην αρβανίτικη διάλεκτο).... Το τέλος της

... Τη νύχτα της 2ας προς 3ης Οκτωβρίου 1588, κατά τη διάρκεια ιερής ολονυχτίας που επιτελούσαν οι μοναχές προς τιμή του Αγίου Διονυσίου του Αρεοπαγίτου (πολιούχου αγίου της Αθήνας) στο εκκλησάκι του Αγίου Ανδρέα, οι Τούρκοι εφορμούν εκ νέου, συλλαμβάνουν τη Φιλοθέη και έπειτα από βασανιστήρια την εγκαταλείπουν ημιθανή έξω από τη μονή της.

Έξω από το ναό, στα δεξιά της εισόδου του, σώζεται η κολώνα, όπου η Φιλοθέη δέθηκε και μαστιγώθηκε. Οι μοναχές της την μετέφεραν στην κρύπτη της στην Καλογρέζα. Εκεί η Φιλοθέη υποκύπτει στα τραύματά της στις 19 Φεβρουαρίου 1589. Ενταφιάστηκε στο δεξιό μέρος του ιερού βήματος του Αγίου Ανδρέα, ενώ αιώνες αργότερα το σκήνωμα της μεταφέρθηκε στη Μητρόπολη Αθηνών, όπου φυλάσσεται σε ασημένια λάρνακα μέχρι σήμερα.

Στο μέρος όπου παρέδωσε το πνεύμα της, στην περιοχή της Καλογρέζας, υψώνεται ο Ι. Ν. της Αγίας Φιλοθέης, ενώ το όνομά της φέρει και ολόκληρο το γνωστό προάστιο των Αθηνών, η Φιλοθέη.

https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CE%B3%CE%AF%CE%B1_%CE%A6%CE%B9%CE%BB%CE%BF%CE%B8%CE%AD%CE%B7_%CE%B7_%CE%91%CE%B8%CE%B7%CE%BD%CE%B1%CE%AF%CE%B1

Μια φορά κι ένα καιρό ήταν μια ηλιογέννητη καλότυχη βασιλοπούλα, που ζούσε μέσα στα βελούδα, στα μετάξια και στα όνειρα...

Ρηγούλα τ' όνομα της που πα να πει βασιλοπούλα.

Παλάτι της, το αρχοντικό των Μπενιζέλων.

Νανούρισμα να κοιμηθεί το καλότυχο, ο «μαρμαρωμένος βασιλιάς».

Έτσι θα μπορούσε ν' αρχίσει κανείς ν' ανιστορεί το βίο της Άγιας Φιλοθέης, της Κυράς.

Οι χρόνοι πού γεννήθηκε ή Ρηγούλα ήταν οι χρόνοι πού «όλα τα 'σκιαζε ή φοβέρα και τα πλάκωνε η σκλαβιά».

«Ήτανε τότες οι χρονιές που «σβησμένες όλες οι φωτιές οι πλάστρες μες στη χώρα».

«Ήτανε τότες που ο Σταυρός πολεμούσε με τα μισοφέγγαρα.

Μεγάλο το έχει του γονιού κι η μόνη κληρονόμος ή Ρηγούλα, Πρέπει λοιπόν, ανάλογα στο γένος και στα πλούτη της, να μορφωθεί η μοναχοκόρη των Μπενιζέληδων.

Και μεγαλώνει, βασιλοπούλα ίδια, ή Ρηγούλα, και φτάνει τη στιγμή που οι γονείς όλου του κόσμου ονειρεύονται να παντρευτεί! Κακοπαντρεύεται όμως η μοσχοθυγατέρα και στον τρίτο χρόνο πεθαίνει ο άνδρας της. Μα κι οι γονείς της πέθαναν κι αυτοί και μένει έτσι ολομόναχη στον κόσμο.

Τη θλίψη της, την πίκρα της, όμως, ή Ρηγούλα, την κάνει κινητήρια δύναμη.

Ή πίστη της νερό φουσκωμένο, μπόλικο, τρέχει και πριν φανεί ένας Κοσμάς Αιτωλός, πριν έρθει ο Ευγένιος Βούλγαρης ο Μηνιάτης, πρώτη αυτή πιάνει το ασύλληπτο πως όποιος χαθεί για την Όρθοδοξία πρέπει να θεωρηθεί χαμένος και για το Γένος.

Πετάει μ' απόφαση τα ρούχα της Αθηναίας κυράς η Μπενιζέλου, μαζί πετάει και τ' όνομα της, το Ρηγούλα,

Φορεί τα ρούχα της καλογριάς, φορεί κι ένα καινούργιο όνομα: Φιλοθέη η Αθηναία.

Και η μεγάλη περιουσία των Μπενιζέλων χρησιμοποιείται για να χτιστεί ο Παρθενώνας της Φιλοθέης.

Στην αρχή έχει πλάι της τις υπηρέτριες του πατρικού της, τις μαθαίνει τέχνη και γράμματα.

Σιγά σιγά στην καρδιά της Τουρκοκρατημένης Αθήνας δημιουργείται μια Πρόνοια που όμοια της και πλάι της μονάχα η Βασιλειάδα μπορεί να σταθεί.

Διακόσιες κοπέλες, από τα πρώτα σπίτια της Αθήνας, αφήνουν μισοτελειωμένα τα προικόπανα κι έρχονται πλάι στην Κυρά.

Γιατί, Κυρά ονομάζουν οι Αθηναίοι την καλογριά τους.

Φτιάχνει το πρώτο γηροκομείο της Αθήνας πλάι στο μοναστήρι κι ανάβει έτσι το πρώτο φως μες στην Αθήνα.

Για τα παιδιά πάλι που θα κρατήσουν όλο το βάρος του Ελληνισμού και της Ορθοδοξίας, άλλο κτίριο, να μάθουν τέχνη, γράμματα, να μάθουν πως είναι Χριστιανοί κι Έλληνες.

Και μόλις μπαίνουν σε αυλάκι αυτά, σηκώνει τα μανίκια ή Φιλοθέη και φτιάχνει Νοσοκομείο μα και ξενοδοχείο με την παλιά την πρώτη έννοια της λέξης.

Για τους ξένους, τους γυρολόγους που καθώς γύριζαν στον τόπο τους, λέγαν πως κάτι καινούργιο γίνεται στην Αθήνα.

Κι ο οδοιπόρος που πορευότανε κάτω από το λιοπύρι της Αττικής και ξεραίνονταν τα σωθικά του από τη δίψα έβρισκε πηγή να δροσιστεί απτ' το πηγάδι που άνοιξε ή Κυρά έξω από την Αθήνα, το «Ψυχικό».

Την Κυρά που την ξέρουν πια οί Έλληνες μα και οι Τούρκοι, που ψάχνουν να βρουν αφορμή να την τσακίσουν την καλογριά.

Καί βρήκαν την αιτία:

Κάτι Ελληνοπούλες, που τις είχαν αρπάξει οι αλλόθρησκοι, θέλουν να σώσουν την πίστη τους. Προσπέφτουνε στην ηγουμένη.

Τις κρύβει ή Κυρά, μα πιάνεται απ' τους Τούρκους που τη βασανίζουνε σκληρά «την πίστη σου ή τη ζωή σου».

Μα άρχοντες σεβαστοί μιλούν στους Τούρκους κι ημερεύουνε έτσι τ' αγρίμια.

Καί λεύτερη η καλογριά, ξεκινάει να πάει απέναντι στη Τζια να ετοιμάσει και εκεί μοναστηράκι.

Εστία αντίστασης στον κατακτητή και τον αλλόθρησκο.

Βράδυ, παραμονή του Διονυσίου του Αρεοπαγίτη ήτανε, συνάχτηκαν για ολονυχτία οι καλογριές και τότες ήτανε που σπάσανε τις πόρτες οι αντίχριστοι.

Την πιάσανε, την χτύπησαν τόσο, όσες ήταν και οι καλωσύνες της και πεθαμένη, πες, την παρατήσανε.

Βοτάνια, γιατροσόφια της βάζαν στις πληγές οι καλογριές μα ή βουλή του Θεού ήταν ν' αναπαυτεί ο εργάτης Του.

Στις 19 Φεβρουαρίου ξεκουράστηκε.

Μια φορά κι έναν καιρό ήταν μια ηλιογέννητη καλότυχη βασιλοπούλα, που ζούσε μέσα στα βελούδα, στα μετάξια και τα όνειρα.

Και πούλησε τα βελούδα, τα μετάξια και τα όνειρα.

Και πούλησε τα βελούδα και τα μετάξια και τα 'κανε σπιτικό για τους κατατρεγμένους.

Μια φορά κι έναν καιρό, μαζί μας επερπάτησε μια Γυναίκα, άξια Γυναίκα να την πεις, μαζί μας επερπάτησε η Οσία Φιλοθέη.

Γαλάτειας Γρηγοριάδου Σουρέλη»Πειραική Εκκλησία» Φεβρ.2001 / Π Η Γ Η
orthodoxigynaika.blogspot.com

IV. Ο άνθρωπος στις άλλες θρησκείες

i. Ιουδαϊσμός

- Ο άνθρωπος ως αντικείμενο της θείας φροντίδας (Ψλ 8, 5-7)

ii. Ισλάμ

- Ο άνθρωπος ως «χαλίφης» (τοποτηρητής) της δημιουργίας του Θεού (Κοράνιο, 2, 30-34)
- Ορθοπραξία (Κοράνιο, Πέντε Στύλοι)
- Ο άνθρωπος ως μικρόκοσμος

(Ρουμί, Ντιβάν 13, 7-11)

iii. Ινδουισμός

- Κάρμα και άτμαν: Καλές πράξεις και ατομική «ψυχή»
- Η λύτρωση του ανθρώπου μέσα από την αφοσίωση και την αγάπη

iv. Βουδισμός

- Ο σεβασμός απέναντι σε όλα τα πλάσματα

i. Ιουδαϊσμός

- Ο άνθρωπος ως αντικείμενο της θείας φροντίδας (Ψλ 8, 5-7)

Τι τάχα είν' ο άνθρωπος ώστε να τον φροντίζεις;

ο κάτοικος της γης ώστε να νοιάζεσαι γι' αυτόν;

Τον έκανες ωστόσο λίγο μικρότερο από σένα' με δόξα τον στεφάνωσες και με τιμή.

Κύριο τον έκανες πάνω στα πλάσματά σου, όλα στην εξουσία του τα 'δωσες.

Ψλ 8, 5-7

ii. Ισλάμ

- Ο άνθρωπος ως «χαλίφης» (τοποτηρητής) της δημιουργίας του Θεού (Κοράνιο, 2, 30-34)

Όταν ο Κύριος είπε στους αγγέλους του : «Θα εγκαταστήσω τοποτηρητή Μου στη γη», οι άγγελοι αποκρίθηκαν : «Ζητάς να εγκαταστήσεις στη γη ον που θα αυξήσει τα δεινά και θα πολλαπλασιάσει την αιματοχυσία, τη στιγμή που εμείς ψάλλουμε και υμνούμε την αγιότητά Σου ;» Και ο Κύριος τους είπε : «Εγώ ξέρω ό,τι εσείς δεν ξέρετε». Δίδαξε ο Κύριος στον Αδάμ τα ονόματα όλων των όντων, κι έπειτα παρουσίασε τα όντα στους αγγέλους και τους είπε : «Πείτε μου τα ονόματά τους, αν λέτε την αλήθεια». Και οι άγγελοι απάντησαν : «Ας είναι δοξασμένο το όνομά Σου. Εμείς δεν ξέρουμε τίποτ'άλλο παρά όσα Εσύ μάς δίδαξες. Εσύ είσαι ο Παντογνώστης, Εσύ είσαι ο Πάνσοφος». Είπε ο Θεός στον Αδάμ : «Δίδαξε τους τις ονομασίες όλων των όντων». Και, όταν εκείνος το έκανε αυτό, είπε σε αυτούς ο Κύριος : «Δεν σας είπα ότι ξέρω τα αφανέρωτα και απόκρυφα μυστικά των ουρανών και της γης, όσα κάνετε είτε φανερά είτε κρυφά;» Και όταν είπαμε στους αγγέλους να προσκυνήσουν τον Αδάμ, όλοι τον προσκύνησαν, εκτός από τον Ιμπλίσ (τον Σατανά), ο οποίος αρνήθηκε με αλαζονεία και έγινε άπιστός.

Κοράνιο, 2, 30-34

- **Ορθοπραξία (Κοράνιο, Πέντε Στύλοι)**

Οι «πέντε στύλοι» του Ισλάμ

«Πέντε στύλοι», ονομάζονται τα πέντε υποχρεωτικά θρησκευτικά καθήκοντα του μουσουλμάνου πιστού. Αυτά είναι:

- 1) Η επανάληψη της φράσης «δεν υπάρχει άλλος Θεός παρά μόνο ο Αλλάχ και ο Μωάμεθ είναι ο προφήτης τον». Πρόκειται για μια σύντομη ομολογία πίστης, που περιέχει τις δύο βασικότερες διδασκαλίες του Ισλάμ και προβάλλει το Μωάμεθ ως τον τελευταίο και μεγαλύτερο από τους προφήτες, αλλά και ως πρότυπο της ισλαμικής ζωής γενικά.
- 2) Η προσευχή. Αυτή κατέχει κεντρική θέση στη ζωή του πιστού. Κατά γενικό κανόνα ο μουσουλμάνος πρέπει να προσεύχεται, στρεφόμενος προς την κατεύθυνση της Μέκκας, πέντε φορές την ημέρα, συγκεκριμένα την ανατολή του ήλιου, το μεσημέρι, το απόγευμα, τη δύση του ήλιου και το βράδυ. Μέρα αφιερωμένη στην προσευχή είναι η Παρασκευή. Το μεσημέρι αυτής της μέρας οι πιστοί συγκεντρώνονται για να προσευχηθούν στο τζαμί, που είναι το κέντρο της κοινοτικής λατρείας. Στον τοίχο του τζαμιού που βλέπει προς τη Μέκκα υπάρχει μια ημικυκλική κόγχη που λέγεται μιχράμπ. Στραμμένος προς το μιχράμπ ο επικεφαλής λειτουργός, ο ιμάμης, απαγγέλλει τις προσευχές και προσκυνά σε δεδομένες στιγμές, ακολουθούμενος από τους πιστούς.
- 3) Η ελεημοσύνη των φτωχών. Αυτή τονίζεται ιδιαίτερα στο Ισλάμ. Στη διάρκεια της ιστορίας του πήρε μάλιστα τη μορφή φόρου, που αφαιρούνταν από τα εισοδήματα των πιστών. Σήμερα λίγες ισλαμικές χώρες έχουν διατηρήσει αυτό το σύστημα. Όπου αυτό έχει καταργηθεί η ελεημοσύνη γίνεται με τη μορφή της εθελοντικής προσφοράς.
- 4) Η νηστεία. Αυτή γίνεται το μήνα Ραμαντάν, που, εφόσον το μουσουλμανικό ημερολόγιο είναι σεληνιακό, δεν έχει μόνιμη θέση μέσα στο έτος. Συνίσταται στην αποχή από κάθε είδους τροφή από την ανατολή μέχρι τη δύση του ήλιου.

5) Η ιερή αποδημία ή προσκύνημα στα ιερά μνημεία της Μέκκας. Λέγεται Μεγάλο Προσκύνημα ή Χατζ. Απαιτείται από όλους τους μουσουλμάνους να το πραγματοποιήσουν τουλάχιστο μια φορά στη ζωή τους.

<http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSGL-B126/498/3245,13194/>

- **Ο άνθρωπος ως μικρόκοσμος**

(Ρουμί, Ντιβάν 13, 7-11)

Από τη στιγμή που εισήλθες στον κόσμο της ύπαρξης, μια σκάλα τοποθετήθηκε μπροστά σου για να μπορείς να φύγεις. Προηγούμενως ήσουν άψυχη ύλη (ανόργανα υλικά) , έπειτα έγινες φυτό και στη συνέχεια ζώο. Πώς θα μπορούσε αυτό να μένει κρυφό από σένα ; Στη συνέχεια έγινες άνθρωπος με γνώση, λογική και πίστη. Ίδου το σώμα, το οποίο ήταν μόριο σκόνης, πόσο τέλειο έχει γίνει ! Όταν πάψεις να είσαι άνθρωπος, αναμφίβολα θα γίνεις άγγελος. Δημιουργήθηκες από τη γη και ο τελικός σου σκοπός είναι ο ουρανός. Ξεπέρνα ακόμη και τους αγγέλους και εισέλθε στον Ωκεανό. Ίσως η δική σου σταγόνα γίνει ολόκληρη θάλασσα, η οποία είναι εκατό θάλασσες του Ομάν. Άφησε αυτόν τον «Υιό», λέγε πάντοτε. Ένας με όλη σου την ψυχή. Ας γεράσει το σώμα, δεν πειράζει, αφού η ψυχή παραμένει νέα.

Ρουμί, Ντιβάν 13, 7-11

iii. Ινδουισμός

- **Κάρμα και άτμαν: Καλές πράξεις και ατομική «ψυχή»**
- **Η λύτρωση του ανθρώπου μέσα από την αφοσίωση και την αγάπη**

- **Κάρμα και άτμαν: Καλές πράξεις και ατομική «ψυχή»**

Το άτμαν είναι το αόρατο τμήμα της ανθρώπινης ύπαρξης. Στο σύμπαν υπάρχει ένα μόνο άτμαν. Τα άλλα, τα επιμέρους άτμαν, αποτελούν απλές διαφοροποιήσεις του ενός. ... Το ατομικό άτμαν παίρνει διαδοχικά διάφορες μορφές ύπαρξης και μπορεί να ενσωματώνεται σε έναν άνθρωπο ανώτερης ή κατώτερης τάξεως, αλλά ακόμη και σε ένα ζώο ή και σε ένα φυτό. ... Το αν μετά τον υλικό θάνατο μια ύπαρξη θα μετενσωματωθεί σε ανώτερη ή κατώτερη μορφή εξαρτάται από την ποιότητα των έργων, από το κάρμα.

Αναστάσιος Γιαννουλάτος, Όψεις Ινδουισμού – Βουδδισμού, Αθήνα 1988

Η πρώτη σημασία του όρου άτμαν υπήρξε εκείνης της «αναπνοής»... μετά ... πέρασε στη σημασία της «ψυχής» και τέλος σε εκείνη του «εαυτού». Γενικά το άτμαν έχει την έννοια του ουσιαστικού, του κεντρικού ή ακόμη, του φορέα της ζωής... κυρίως όμως έχει την έννοια του υπερβατικού «εαυτού», δηλαδή του στοιχείου που, ενώ αποτελεί την ουσία του ανθρώπου, το ίδιο είναι εντελώς άλλο από την υπόλοιπη σύσταση του ανθρώπου, αλλά και από τον εξωτερικό κόσμο. ...

Ο όρος «κάρμα» στα αρχαιότερα κείμενα του βεδικού κανόνα σημαίνει «πράξη», ιδίως το σύνολο των τελετουργικών πράξεων της θυσίας. ... κάρμα είναι ο νόμος, σύμφωνα με τον οποίο οι πράξεις που το ον διέπραξε στην προηγούμενη μορφή ύπαρξης προσδιορίζουν τη μορφή στην οποία θα μεταβεί στην επόμενη.

- **Η λύτρωση του ανθρώπου μέσα από την αφοσίωση και την αγάπη**

Οι τρεις βασικότεροι δρόμοι, τους οποίους διαμόρφωσε η ινδική σκέψη για την πορεία προς τη λύτρωση υπήρξαν οι : κάρμα μάργκα (η οδός των έργων), τζνάνα μάργκα (η οδός των γνώσεων) και μπάκτι μάργκα (η οδός της αφοσίωσης). Οι τρεις αυτοί τύποι αποκαλούνται επίσης : κάρμα γιόγκα, τζνάνα γιόγκα και μπάκτι γιόγκα. ... Το αποκορύφωμα της ινδικής θρησκευτικής ποίησης είναι η Μπαγκαβάτ- γκιτά δηλαδή «Το άσμα του Κυρίου»... στην οποία εξαιρείται η τρίτη οδός σωτηρίας, η απλούστερη και αμεσότερη, η μπάκτι μάργκα, η οδός της αφοσίωσης στη προσωπική θεότητα. Όταν ο άνθρωπος γεμίσει την ύπαρξή του με αγάπη προς τον θεό- το συγκεκριμένο θεό της προτίμησής του- και κάνει ό,τι κάνει για χάρη του, τότε ενώνεται μαζί του. Ειδικότερα όταν πλησιάζει ο θάνατος, ο άνθρωπος μπορεί να καθλώσει τη σκέψη του αποκλειστικά στο όραμα του Θεού. Έτσι η ψυχή κατευθύνεται προς αυτόν και λυτρώνεται. Στη προσπάθεια αυτή του αφοσιωμένου έρχεται να βοηθήσει και ο ίδιος ο θεός. ... Ο επιφανέστερος υποστηρικτής της αφοσίωσης και αγαπητικής προσκόλλησης σε μια θεότητα υπήρξε ο μεγάλος θεολόγος και ποιητής Ραμανούτζα και ο Ινδός συνθέτης, συγγραφέας και φιλόσοφος Ραμπιντρανάθ Ταγκόρ, στον οποίο απονεμήθηκε το Βραβείο Νόμπελ Λογοτεχνίας το 1913.

Αναστάσιος Γιαννουλάτος, Όψεις Ινδουισμού – Βουδδισμού, Αθήνα 1988

Ο Κρίσνα διδάσκει στον Αρζούνα τρόπους ένωσης με αυτόν Σ' εκείνους που...αφιερώνοντας όλες τις πράξεις τους σ' εμένα και θεωρώντας με ως τον ύψιστο σκοπό με λατρεύουν, διαλογιζόμενοι πάνω) σ' εμένα με αποκλειστική αφοσίωση, που έχουν το νου τους προσηλωμένο σ' εμένα, εγώ, χωρίς καθυστέρηση, έρχομαι να τους λυτρώσω απ' τον ωκεανό αυτού του κόσμου του θανάτου. Τοποθέτησε το νου σου μόνο σ' εμένα προσήλωσε την κατανόησή σου σ' εμένα. Σ' εμένα τότε θα κατοικείς από κει και πέρα χωρίς αμφιβολία. Αλλά αν δεν μπορείς να προσηλώσεις το νου σου σταθερά σ' εμένα, τότε... ας είναι οι πράξεις εξευμενισμού μου ο υψηλότερος σκοπός σου. Ακόμη και με το να κάνεις πράξεις για να με εξευμενίσεις θα φτάσεις στην τελειότητα. Αν δεν μπορείς να κάνεις ακόμη κι αυτό, τότε κατάφυγε στην αφοσίωση σ' εμένα και, με αυτοσυγκράτηση, εγκατάλειψε όλους τους καρπούς των πράξεών σου...Εκείνος ο πιστός μου που είναι αδιάφορος, καθαρός, αμερόληπτος, ελεύθερος από θλίψη, που εγκαταλείπει όλες τις πράξεις [που έχουν σκοπό την απόκτηση καρπών], μου είναι πολύ αγαπητός...Εκείνος που είναι ίδιος προς το φίλο και προς τον εχθρό, ίδιος προς την τιμή και την ατιμία, προς το κρύο και τη ζέστη, προς την ευχαρίστηση και τον πόνο, που είναι ελεύθερος από προσκολλήσεις, εκείνος για τον οποίο ο έπαινος και ο ψόγος είναι το ίδιο, που είναι σιωπηλός, ευχαριστημένος με οτιδήποτε, ανέστιος, με σταθερό νου και γεμάτος αφοσίωση, εκείνος μου είναι πολύ αγαπητός».
(Μπαγκαβάτ-Γκιτά, XII).

iv. Βουδδισμός

- **Ο σεβασμός απέναντι σε όλα τα πλάσματα**

Οι βασικές υποχρεώσεις του βουδιστή καθορίζονται από τις εξής δέκα επιταγές :
α) απόφυγε να καταστρέψεις οποιαδήποτε μορφή ζωής, β) να μην παίρνεις ό,τι δεν σου προσφέρουν, γ) να αποφεύγεις την ασέλγεια, δ) να μην λες ψέματα, ε) να αποφεύγεις τα οινόπνευματώδη ποτά, στ) να τρώς με μέτρο κι όχι ύστερα από τις μεσημεριανές ώρες, ζ) να μην γίνεσαι θεατής τραγουδιού, χορού, θεάτρου, η) να μην χρησιμοποιείς στεφάνια, μυρωδιές, κρέμες ή στολίδια, θ) να μην χρησιμοποιείς ψηλά ή πλατειά κρεβάτια, ι) να μην δέχεσαι χρυσό ή άργυρο.

Τα πέντε πρώτα είναι υποχρεωτικά για όλους τους βουδιστές, ενώ τα πέντε τελευταία αφορούν ιδιαίτερα τους μοναχούς και τηρούνται από τους λαϊκούς σε ορισμένες γιορτές.

Αναστάσιος Γιαννουλάτος, Όψεις Ινδουισμού – Βουδδισμού, Αθήνα 1988